

Wolność
ma zawsze
cenę

CZARNY CZWARTEK

Janek Wiśniewski padł

PRODUKCYJA: NORDFILM, AGENCIA SET, BOB-ROLLO, NARODOWE CENTRUM KULTURY, POLSKI INSTYTUT SZTUKI FILMOWEJ I MIASTO Gdynia PREZENTOWAŁA FILM ANTONIEGO KRAUZEGO „CZARNY CZWARTEK”
WYSTĘPIŁA MARTA HONZATKO, MICHAŁ KOWALSKI, MARTA KALMUS-JANKOWSKA, CEZARY RYBINSKI, WJECIECH PSZONIAK, PIOTR FRONCZEWSKI SCENARIUSZ ZBIGNIEW DALECKI MUZYKA MICHAŁ LORENC
CASTING ANTONI KRAUZE, BARTOSZ PADUCH, PATRYCJA KRAUZE REKWIZYTOR ANNA GRABOWSKA STRYCH MIROSLAW MAKOWSKI CHARAKTERYSTYCZKA IZABELA ANDRYS MONTAŻ RAFAŁ LISTOPAD P.J. & K. REKREACYJNYCH PROMOCJA OLGA BIENIEK
ZBIERACZ JACEK PETRYCKI P.J. & K. SCENARIUSZ MICHAŁ S. PRUSKI, MIROSLAW PIEPKA PRODUKCYJA KAZIMIERZ BEER, MIROSLAW PIEPKA REŻYSERIA ANTONI KRAUZE

**HONOROWY PATRONAT
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
BRONISŁAWA KOMOROWSKIEGO**

Partnerzy:

Naczelnik Główny: Bank Zachodni WBK Sponsorzy: Nordea nabo ZDUNEK Clech Dystrybucja: KINO ŚWIAT

www.janekwisniewskipadl.pl

Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej

Warszawa, 4 stycznia 2011 roku

Wpis
do materiałów edukacyjnych
związanych z filmem „Czarny Czwartek”

Szanowni Państwo!
Drodzy Młodzi Przyjaciele!

Kino Świat we współpracy z Państwowym Wydawnictwem Naukowym i Instytutem Pamięci Narodowej opracowało i oddaje dzisiaj w ręce nauczycieli i uczniów materiały edukacyjne, których zadaniem jest przedstawienie możliwie pełnego obrazu polskiego Grudnia 1970 roku i w pewnym stopniu uzupełnienie filmu Antoniego Krauzego „Czarny Czwartek”, ukazującego jedno z najbardziej tragicznych wydarzeń w najnowszej historii naszego kraju. Przekazywany zbiór tekstów zaprasza młodych Polaków do lektury i refleksji nad odwagą i poświęceniem tych naszych rodaków, często Waszych rówieśników, którzy 40 lat temu w imię *Polski wolnej i sprawiedliwej* otwarcie sprzeciwili się komunistycznej władzy.

Wśród Waszych rodziców i krewnych, młodzi Przyjaciele, są zapewne osoby, które brały udział w tamtych wydarzeniach, doświadczyły tragicznych skutków późniejszych represji i prześladowań, a czasem po prostu z bólem i niedowierzaniem śledziły te wstrząsające wypadki. Dla tych osób – tak jak i dla mnie oraz dla wielu przedstawicieli mojego pokolenia – wydarzenia na Wybrzeżu 1970 roku to nie tylko historia. To była rzeczywistość totalitarnego systemu zbudowanego na przemocy i kłamstwie, a Grudzień '70 w całej wyrazistości pokazał jego istotę. Kiedy protestujący robotnicy upomnieli się o godność i prawa – władza mieniąca się „ludową” wysłała przeciwko nim milicję, wojsko i czołgi. Padły strzały, polegli ludzie, setki zostało rannych, wielu aresztowano i ciężko pobito.

Dla Was, młodzi Przyjaciele, to na szczęście tylko przeszłość. Jesteście dziećmi suwerennej i demokratycznej Polski. Wolność słowa i przekonań oraz prawo do krytyki jest dla Was czymś naturalnym. Warto jednak czasem uświadomić sobie, że ta wolność, w której dane jest nam żyć i realizować nasze plany, ma swoje korzenie. Że nie została nam podarowana, ale jest efektem działań wielu odważnych ludzi, którzy za swój brak pokory musieli składać ofiarę własnej kariery, zdrowia, a niekiedy i życia. Ale ich ofiara nie szła na marne. W 1980 roku wyrósł z niej wielki, społeczny ruch „Solidarności”, który pokonał komunizm i przywrócił Polakom wolność.

Wśród ofiar Grudnia 1970 roku był Zbyszek Godlewski – „Janek Wiśniewski” ze znanej solidarnościowej pieśni. Osiemnastoletni chłopak, który rankiem 17 grudnia 1970 roku przyjechał do pracy w stoczni, na ulicach Gdyni znalazł śmierć od bratobójczej kuli. Wierzę, że potraficie wczuć się w los tego młodego człowieka, wyobrazić sobie cierpienie jego bliskich. Refleksja nad losem tej konkretnej osoby, jak i dziesiątków innych ofiar Grudnia, powinna pomóc Wam zrozumieć, jak cennym darem jest wolność. Jak trzeba ją szanować, cenić i wypełniać własną, pozytywną treścią.

Polscy nauczyciele otrzymują wartościowe i profesjonalnie przygotowane materiały dydaktyczne. Materiały, które pozwolą Państwu przybliżyć uczniom wydarzenia z nie tak odległej przecież przeszłości. Przede wszystkim po to, by młodzi Polacy wiedzieli, że naszą drogę do wolności utorowały odwaga i poświęcenie zwykłych ludzi. By mieli świadomość, że nawet w warunkach praworządności i demokracji trzeba rozumieć wartość wolności i być gotowym do obrony jej fundamentów przed gloryfikującymi przemoc ideologiami, strachem czy pogardą wobec człowieka i jego praw. Życzę wszystkim Państwu pogłębionej refleksji nad materiałami edukacyjnymi oraz nad wymową i przesłaniem filmu „Czarny Czwartek”.

Bronisław Komorowski

Warszawa, 17 grudnia 2010 r.

PREZES

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu

Szanowni Państwo,

w 40. rocznicę tragicznych wydarzeń Grudnia '70, Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej przygotowało poświęcone tej tematyce materiały edukacyjne dla nauczycieli gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Stanowią one gotowe opracowania dydaktyczne pozwalające na wszechstronne zapoznanie uczniów z przebiegiem robotniczego buntu i jego krwawym stłumieniem przez komunistyczne władze PRL.

Materiał składający się z dwóch broszur *To nie na darmo... Grudzień 1970 w Gdańsku i Gdyni* oraz *Czarny Czwartek. Grudzień '70*, zawiera scenariusze lekcji historii, WOS i języka polskiego oraz ćwiczenia źródłowe. Został on również wzbogacony o dwie płyty: pierwszą – zawierającą dokumenty, fotografie oraz narrację historyczną opowiadającą o krwawo spacyfikowanym proteście w Gdańsku i Gdyni, drugą – z filmem dokumentalnym *Czarny Czwartek. Grudzień '70. Dlaczego?*, w którym znalazły się m.in. wywiady z uczestnikami i świadkami masakry z 17 grudnia 1970 r. w Gdyni.

Wstęp do materiałów dydaktycznych napisał prof. Jerzy Eisler, jeden z najwybitniejszych badaczy PRL, autor m.in. monografii *Grudzień 1970. Geneza, przebieg, konsekwencje*, Warszawa 2000; zbioru dokumentów *Grudzień 1970 w dokumentach MSW*, Warszawa 2000; opracowania „*Polskie miesiące*” czyli *Kryzys(y) w PRL*, Warszawa 2008.

Autorki materiałów starały się pokazać te bardzo ważne w historii Polski wydarzenia tak, aby nie tylko poszerzyć wiedzę uczniów, którzy są ich bezpośrednimi adresatami, ale również by wywołać u młodych ludzi szerszą refleksję nad kondycją człowieka, jego słabościami i siłą, poczuciem odpowiedzialności i ludzkiej solidarności ze słabszymi.

Materiały edukacyjne *Grudzień '70* stanowią doskonałe uzupełnienie wiedzy dla uczniów, którzy wraz ze swoimi nauczycielami obejrzą wchodzący w lutym 2011 r. na ekrany polskich kin film fabularny *Czarny Czwartek* w reż. Antoniego Krauze. W scenariuszach lekcji można znaleźć bezpośrednio do niego odwołania.

Już dziś zachęcam Państwa do ich lektury i obejrzenia filmu.

Z poważaniem
dr Franciszek Gryciuk
p.o. prezes
Instytutu Pamięci Narodowej

Opinia na temat scenariusza filmu fabularnego pt. *Czarny czwartek* autorstwa Mirosława Piepki i Michała Pruskiego

Na wstępie muszę zaznaczyć, że sam pomysł zrealizowania filmu fabularnego na temat Grudnia 1970 uważam za znakomity. Dotychczas bowiem – jeśli nie liczyć częściowo nawiązującego do tej problematyki *Człowieka z żelaza* – jedynie film *Skarga* w reżyserii Jerzego Wójcika poświęcony był grudniowej tragedii. W tym ostatnim wypadku akcja rozgrywała się w Szczecinie, gdzie zresztą przez wiele lat przebieg wydarzeń pozostawał najslabiej rozpoznany. Natomiast w przypadku recenzowanego scenariusza mamy do czynienia z tragedią, jaka miała miejsce w Gdyni 17 grudnia 1970 r., o której – głównie za sprawą zmarłej przedwcześnie Wiesławy Kwiatkowskiej – wiemy znacznie więcej. Być może zresztą był to w ogóle najważniejszy dzień w całej (niespełna dziewięćdziesięcioletniej) historii tego miasta. Nie ulega więc dla mnie najmniejszej wątpliwości, że nie tylko Gdyni i jej mieszkańcom taki film od dawna był potrzebny.

Od razu należy zaznaczyć, że scenariusz Mirosława Piepki i Michała Pruskiego, z którym miałem okazję się zapoznać, daje nadzieję na to, że powstanie film ważny i poważny, ukazujący realistycznie całą głębię ówczesnego dramatu. Za świetny uważam pomysł uczynienia głównymi bohaterami filmu rodziny Brunona Drywy – jednego z robotników poległych 17 grudnia. Realistyczne pokazanie (na ile tylko pozwala na to film fabularny) ludzkiej tragedii, po raz kolejny skłania do głębszej refleksji na temat roli przypadku w naszym życiu. Brunon Drywa znalazł się w niewłaściwym miejscu o niewłaściwej porze. Przypadek, jeśli tak można nazwać wystrzelone w jego stronę kule, przesądził o jego i jego rodziny dalszym życiu, co opiniowany scenariusz pokazuje z brutalną wręcz dokładnością.

Wielkim atutem planowanego filmu jest także i to, że zarówno tzw. szeregowi bohaterowie, jak i tym bardziej postacie historyczne występują pod własnymi nazwiskami. Z nie zrozumiałych dla mnie powodów stosunkowo często twórcy zmieniają imiona i nazwiska postaciom historycznym, przez co – chcąc nie chcąc – osłabiają wymowę swoich dzieł. Jednocześnie zaletą filmu jest to, że trzyma się on bardzo wiernie faktów. Nawet dialogi między członkami kierownictwa partyjno-państwowego (zresztą przerażające w swojej wymowie) zaczerpnięto z protokołów z nieformalnych narad organizowanych wówczas przez I sekretarza KC PZPR Władysława Gomułkę.

Właśnie w tym wypadku zauważyłem jedyny, zresztą drobny błąd rzeczowy w tekście. Otóż na stronie 64 scenariusza osobisty sekretarz Gomułki Walery Namiotkiewicz zwraca się do swojego szefa „po imieniu”, posługując się jego okupacyjnym pseudonimem: „Wiesław, jest pilny telefon...” Oczywiście Namiotkiewicz z należnym szacunkiem powiedziałby: „Towarzyszu Wiesławie, jest pilny telefon”.

Na koniec warto powtórzyć, że omawiany scenariusz zasługuje na możliwie jak najszybszą realizację. Jestem przekonany, że powstanie dzieło, które pod względem ciężaru gatunkowego i walorów artystycznych będzie dorównywało głośnemu obrazowi Kazimierza Kutza *Śmierć jak kromka chleba*. Zatem z pewnością film *Czarny czwartek* zasługuje na wsparcie finansowe ze strony Państwowego Instytutu Sztuki Filmowej.

PREZES
Instytutu Pamięci Narodowej
Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu

dr hab. Janusz Kurtyka

**Pan
Kazimierz Beer
NORDFILM**

Pismo z dnia:
23.09.2009

Znak:

Nasz znak:
SP-603-17(4)/09

Data:
Warszawa, 10.12.2009

Instytut Pamięci Narodowej popiera realizację filmu fabularnego pt. „Czarny czwartek” o tragedii wydarzeń z grudnia 1970, które rozegrały się na Wybrzeżu.

W 2010 roku przypada 40 rocznica tej jednej z największych narodowych tragedii powojennej historii Polski – dokonanej na niewinnych ludziach przez komunistyczne władze PRL.

Geneza protestu mieszkańców Wybrzeża miała niewątpliwie charakter socjalno-ekonomiczny, ale przebieg i następstwa Grudnia 70 nawiązywały do długiej historii walki Polaków o wolną Polskę.

IPN z wielkim uznaniem przyjął inicjatywę autorów powstania tego filmu. Jednocześnie mając na uwadze powierzoną instytutowi przez ustawodawcę misję oraz znaczenie problemu w historii narodu polskiego, deklaruje swoją pomoc zarówno merytoryczną, archiwalną z możliwością włączenia IPN w realizację filmu w charakterze współproducenta.

PREZES
Instytutu Pamięci Narodowej
dr hab. Janusz Kurtyka

1/1

OBSADA:

Stefania Drywa	Marta Honzatko
Brunon Drywa	Michał Kowalski
Irena Drywa	Marta Kalmus-Jankowska
Leon Drywa	Cezary Rybiński
dzieci Drywów:	Piotr Andruszkiewicz, Wiktoria Kraszewska, Zosia Smagacka
współlokator	Wojciech Tremiszewski
Władysław Gomułka	Wojciech Pszoniak
Zenon Kliszko	Piotr Fronczewski
Mieczysław Moczar	Witold Dębicki
Józef Cyrankiewicz	Piotr Garlicki
Stefan Olszowski	Sławomir Orzechowski
Marian Spychalski	Jacek Kałucki
Tejchma	Andrzej Dębski
Jan Mariański	Grzegorz Gzyl
Legucki	Grzegorz Falkowski

TWÓRCY:

Reżyseria	Antoni Krauze
Scenariusz	Mirosław Piepka, Michał S. Pruski
Zdjęcia	Jacek Petrycki
Scenografia	Zbigniew Dalecki
Montaż	Rafał Listopad
Muzyka	Michał Lorenc
Wykonanie piosenki	Kazik Staszewski
Kostiumy	Anna Grabowska
Dźwięk	Michał Muzyka
Charakteryzacja	Izabela Andrys
Kierownictwo produkcji	Olga Bieniek
Producent	Kazimierz Beer, Mirosław Piepka
Produkcja	NORDFILM

O FILMIE

Jedna z największych i najbardziej oczekiwanych polskich produkcji od czasu filmu „Popiełuszko. Wolność jest w nas”. W przejmującym obrazie, porównywanym do nagrodzonej Złotym Niedźwiedziem „Krwawej niedzieli” Paula Greengrassa, Antoni Krauze przypomina jedną z najmroczniejszych kart z historii PRL-u.

Widowską rekonstrukcją dramatycznych wydarzeń w Gdyni, zakończonych brutalną pacyfikacją manifestantów przez oddziały wojska i milicji w 1970 roku, wyróżniają nie tylko rozmach inscenizacyjny i trzymająca w napięciu akcja. Warto zwrócić uwagę na wybitne kreacje Piotra Fronczewskiego jako Zenona Kliszki oraz Wojciecha Pszoniaka jako Władysława Gomułki, a także wzruszające role debiutującej na ekranie Marty Honzatko i znanego z „U Pana Boga za miedzą” Michała Kowalskiego.

Muzykę do filmu skomponował Michał Lorenc („Śluby panieńskie”). „Balladę o Janku Wiśniewskim” – porywający motyw przewodni do „Czarnego czwartku” – zaśpiewał Kazik Staszewski.

DLACZEGO „CZARNY CZWARTEK”?

Autorzy scenariusza „Czarnego czwartku” zaczęli rozmawiać o pomysle filmowej rekonstrukcji grudniowej tragedii w Gdyni wiosną 2009 roku. Obaj wywodzą się z pokolenia, które pamięta tamte wydarzenia. Mirek Piepka jako 17-letni uczeń sopockiego liceum uciekł z lekcji i pojechał do Gdańska, gdzie we wtorek, 15 grudnia, był świadkiem rozgrywającego się na ulicach dramatu. Podobnie Michał Pruski, wówczas 16-latek, uczeń tego samego II LO w Sopocie, także – tyle, że w czwartek, 17 grudnia – opuścił lekcje i pojechał w inną stronę, do Gdyni, cudem unikając śmierci od kuli w trakcie pacyfikacji miasta przez wojsko i milicję. – Grudzień 1970 roku tkwił w nas od tamtych pamiętnych dni – mówią autorzy scenariusza. – Gdy po latach los zetknął nas w zupełnie innych rolach i w trakcie pracy nad scenariuszem innego filmu – zaczęły się rozmowy o Grudniu.

Najważniejszy okazał się argument, że dotąd jedynym filmem o Grudniu 1970 roku był – doty-

czący wydarzeń szczecińskich – obraz „Skarga” Jerzego Wójcika z 1991 roku. Natomiast ani o Gdańsku, ani o Gdyni nie nakręcono żadnego filmu fabularnego, a szczegóły gdyńskiego dramatu są mało znane. Zapewne najlepiej wiedzą o nich mieszkańcy Gdyni oraz ci, którzy interesując się historią, sięgają po opracowania książkowe.

Czwartek 17 grudnia 1970 roku w Gdyni był na pewno najczarniejszym dniem w czasach PRL-u – mówi Michał Pruski. – Całe zło i okrucieństwo ówczesnej władzy, jej perfidia i nielichenie się z obywatelami własnego kraju zogniskowały się w tym jednym dniu, kiedy niczego niespodziewających się ludzi zwabiono w pułapkę, by strzelać do nich jak do tarcz strzelniczych.

Mniejsza o definicje – dodaje Mirosław Piepka – ale grudniowy dramat w Gdyni był zbrodnią ludobójstwa w całym złowrogim znaczeniu tego słowa. O ile w Gdańsku i Szczecinie wystąpienia robotników przybierały gwałtowny obrót, płonęły partyjne komitety, o tyle Gdynia była spokojna i wyważona. Władze miasta podpisały porozumienie z komitetem strajkowym, nie wypadła choćby jedna szyba z okna.

Wprawdzie we wtorek i w środę 15 i 16 grudnia Gdynia była miastem, w którym napięcie sięgało zenitu, zwłaszcza po brutalnej pacyfikacji komitetu strajkowego i protestach w obronie aresztowanych, jednak wciąż na ulicach panował spokój. W tej atmosferze, po słynnym apelu Stanisława Kociołka o powrót do pracy, zwyczajni ludzie uwierzyli w słowa partyjnego dygnitarza i pojechali do swoich zakładów pracy. Zamordowano osiemnastu spośród nich, setki odniosły ciężkie rany. Nie było w powojennej historii Polski zbrodni równie cynicznej, w istocie egzekucji przeprowadzonej na zimno, bez cienia skrupułów. Właśnie dlatego „Czarny czwartek” trzeba pokazać takim, jakim był naprawdę, odtworzyć szczegóły tego dnia poprzez losy tych samych zwyczajnych ludzi, których dotknęły dramaty o skali trudnej do wyobrażenia. Dlatego napisaliśmy scenariusz filmu „Czarny czwartek”.

„BALLADA O JANKU WIŚNIEWSKIM”

„Ballada o Janku Wiśniewskim” jest dla mnie istotną, ważną i piękną piosenką. To była, obok „Murów” Kaczmarskiego, żelazna pozycja – w mroku stanu wojennego niosła swego rodzaju nadzieję, mimo że wtedy tej nadziei nie sposób było dostrzec.” Kazik Staszewski o „Balladzie o Janku Wiśniewskim”

Pierwowzorem bohatera słynnej „Ballady o Janku Wiśniewskim” wykonywanej przez Kazika do filmu „Czarny czwartek” jest Zbyszek Godlewski – 18-letni pracownik Stoczni Gdyńskiej im. Komuny Paryskiej, zastrzelony 17 grudnia 1970 przez wojsko, które otworzyło ogień w kierunku zmierzających do pracy stoczniovców. Protestujący stoczniovcy podnieśli zwłoki i położyli na zdjętych z zawiasów drzwiach. Następnie przemaszerowali ulicami Gdyni z ciałem zamordowanego. To wydarzenie zainspirowało w 1980 roku opozycyjnego działacza Krzysztofa Dowgiałłę do napisania piosenki do muzyki Mieczysława Cholewy. Ponieważ nie znał on nazwiska ofiary, zastąpił je Jankiem Wiśniewskim. Utwór szybko stał się popularny w kręgach Solidarności.

W 1981 roku „Balladę o Janku Wiśniewskim” wykorzystał w filmie „Człowiek z żelaza” Andrzej Wajda. Piosenkę w aranżacji Michała Korzyńskiego wykonała Krystyna Janda, a wspomogli ją Przemysław Gintrowski, Jacek Kaczmarski i Zbigniew Łapiński. W 2005 roku Janda ponownie wykonała ten utwór – podczas uroczystego koncertu w Stoczni Gdańskiej celebrującego 25. rocznicę powstania Solidarności. „Balladę” wykonywała także Renata Przemyk. Kontrowersje wzbudził fakt wykorzystania ballady przez Władysława Pasikowskiego w filmie „Psy”. W jednej ze scen reżyser pokazał śpiewających ten utwór pijanych funkcjonariuszy SB, którzy transportują zamroczonego alkoholem towarzysza.

W latach 90. jedna z ulic Elbląga, rodzinnego miasta Zbyszka Godlewskiego, została nazwana jego imieniem. Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 17 grudnia 2008 (w 38. rocznicę Grudnia 70), za zasługi w działalności na rzecz przemian demokratycznych w Polsce, został on pośmiertnie odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

Po upadku komunizmu biegnącą wokół portu gdyńskiej ulicę Juliana Marchlewskiego przemianowano na ulicę Janka Wiśniewskiego. Również w Gdańsku jedna z ulic nosi imię tej postaci.

O PRODUKCJI

Na realizację „Czarnego czwartku” przewidziano 31 dni zdjęciowych. Większość z nich realizowano w plenerze, wykorzystując miejsca autentycznych wydarzeń z grudnia 1970 roku m.in. okolice stacji SKM Gdynia-Stocznia, dworzec PKP Gdynia Główna, Kościół NMP – Kolegiata Gdyńska, Urząd Miasta Gdyni, Cmentarz Komunalny na Witominie; Szpital Morski im. PCK, gmach Dowództwa Marynarki Wojennej, a także wnętrza byłego gmachu KC PZPR w Warszawie. Ponieważ od tamtych tragicznych wydarzeń minęło 40 lat, kierowana przez Zbigniewa Daleckiego ekipa scenograficzna musiała włożyć ogromną ilość pracy w odtworzenie realiów PRL-u z początku lat 70. Od początku twórcom przyświecała idea, by ówczesną rzeczywistość oddać w jak najbardziej wiarygodny sposób. – W filmie dominują różne odcienie szarości: od rdzawych elementów kładki nad stacją Gdynia Stocznia i prowadzących na nią drewnianych schodów, po srebrzyste nawierzchnie ulic wybrukowanych kostką, którymi niesiono na drzwiach zakrwawione ciało osiemnastoletniego Zbyszka Godlewskiego – mówi reżyser filmu Antoni Krauze.

Zadania ekipie nie ułatwiła pogoda. Zdjęcia realizowano w okresie od 16 lutego do 31 marca 2010, kiedy Gdynię pokryła obfita warstwa

śniegu. Ponieważ w połowie grudnia 1970 roku na trójmiejskich ulicach widać było jedynie poranny szron, wiele godzin poświęcono na odśnieżanie miejsc, w których realizowano zdjęcia do „Czarnego czwartku”.

Niełatwe okazało się także znalezienie kostiumów dla kilkusetosobowej grupy statystów. Problemem nie były ubrania cywilne – wiele z nich kupiono po prostu w lumpeksach, a część przynieśli sami gdynianie, odpowiadając na ogłoszenie producentów filmu, lecz połowe mundury milicyjne, które w latach 60. wykonane były z materiału moro, dziś już nieprodukowanego. Na potrzeby filmu zamówiono więc specjalną partię materiału, a następnie pod okiem odpowiedzialnej za kostiumy Anny Grabowskiej uszyto ubrania na miarę dla ekranowych funkcjonariuszy MO.

Filmowców na planie kilkakrotnie odwiedziła Stefania Drywa razem z synem Romanem. Chwaliła pracę scenografów, którzy drobiazgowo odtworzyli w hali ówczesne mieszkanie Drywów.

– Naszą naczelną zasadą było uniknięcie fałszu. Wszystko musiało być naturalne. Nie mogło być żadnej kreacji artystycznej, ekspresji, która spowodowałaby pociągnięcie widza w jakąś stronę. Staraliśmy się, by wszystko było „jeden do jednego” – wspomina autor zdjęć Jacek Petrycki. – Bardzo nie chcieliśmy szokować. Ale gdy zaczęliśmy tworzyć plan filmowy, który musiał być „dotknięty” tą krwią ściekającą po schodach, to się okazało, że ta rzeczywistość jest bardzo brutalna – dodaje.

Już na etapie przygotowań postanowiono, że główny wątek, dramat Brunona i Stefanii Drywów, opowiedziany zostanie w sposób statyczny. Kamera śledziła twarze bohaterów, ich drobne gesty, czułości i rutynowe, codzienne zachowania. Sposób opowiadania zmienia się wraz z rodzącym się w Stefanii niepokojem o los męża. Rytm ujęć staje się pospieszny, coraz gwałtowniejszy.

Z opowieścią o losie Drywów od początku kontrastować miały wydarzenia na ulicach Gdyni. Kamera rejestrowała akcję z bliska, w ruchu, stając się współuczestnikiem zająć. Krótkie, dynamicznie montowane ujęcia, szczególnie gdy jesteśmy świadkami drastycznych obrazów ran i śmierci, przebijane są szerokimi planami, aby pokazać skalę rekonstruowanych wydarzeń.

Jeszcze inny rodzaj narracji zastosowano w scenach narad Gomułki i jego gabinetu politycznego. Statycznym, opartym na dialogu sytuacjom towarzyszą dyskretne jazdy kamery przyglądającej się ludziom znajdującym się na szczytach władzy, którzy nie zdawali sobie jeszcze sprawy, że kończą się dni ich politycznej kariery.

Twórcy filmu podkreślają, że „Czarny czwartek” nie jest tylko filmem o wydarzeniach Grudnia '70, lecz mówi o czymś, co dotyka nas codziennie. To film o kryzysie zaufania i kryzysie wiary. Produkcja „Czarnego czwartku” kosztowała blisko 7 mln złotych. Film otrzymał dofinansowanie Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w kwocie 4 mln złotych. Premierę i dystrybucję „Czarnego czwartku”, jako wielkiej, opowieści o polskim losie czasów komunizmu wsparł Instytut Pamięci Narodowej. Honorowy Patronat nad filmem objął Prezydent RP Bronisław Komorowski.

WYWIAD Z REŻYSEREM FILMU ANTONIM KRAUZE

Dlaczego zdecydował się Pan zrealizować film o wydarzeniach Grudnia '70?

„Grudzień 1970 wydaje mi się jednym z najważniejszych epizodów w powojennej historii Polski. I to takich epizodów, które nigdy właściwie nie zostały opowiedziane. Polacy dowiedzieli się o tych wydarzeniach tak naprawdę dopiero dziesięć lat później, na fali zwycięskiego strajku w sierpniu 1980 roku. Wtedy pojawiły się relacje świadków, uczestników zająć, rodzin zamordowanych. Postawiono wówczas pomnik ofiarom Grudnia przed bramą stoczni w Gdańsku. Ale sam temat był jednak przyćmiony zwycięskim, jak się wówczas wszystkim wydawało, zawarciem Porozumień Sierpniowych. A potem przyszedł Stan Wojenny i znów Grudzień '70 stał się tematem tabu. Najlepiej to widać zresztą po losach rodzin tych, którzy wtedy zginęli. W 1980 roku, po latach zupełnego zapomnienia i spychania ich na margines społeczny, Państwo przyznało im renty, by za chwilę w stanie wojennym mocno je ograniczyć.

W 1970 roku miał Pan 30 lat. Czy słyszał Pan wówczas o tym, co się działo w Gdyni?

W centrum Polski byliśmy kompletnie odcięci od informacji o tym, co dzieje się na Wybrzeżu. Ale ci, co chcieli, słuchali radia Wolna Europa. Oczywiście te informacje nie były wyczerpujące, nie mówiły wszystkiego, co się tam dzieje, ponieważ nie było tam dziennikarzy. Ta część Polski została całkowicie odcięta już w pierwszych dniach strajków. Odłączono telefony, nie można też było tam pojechać. Pamiętam, jak wybrałem się do Trójmiasta w styczniu 1971 roku. Jakies trzy tygodnie po tych tragicznych wydarzeniach. Pociągi przyjeżdżały puste, w mieście prawie w ogóle nie widziało się ludzi na ulicach. Przywitała mnie osmalona fasada dworca Gdańsk Główny, powybijane szyby w hotelu Metropol, spalony Komitet Wojewódzki PZPR. Wszędzie chodziły patrole milicyjne. Zjawiłem się tam na zaproszenie klubu studenckiego „Żak”, oczywiście zaproszono mnie z filmem dużo wcześniej, jeszcze przed grudniem 1970 roku. Zostałem umieszczony

w Grand Hotelu w Sopocie. Jak się meldowałem, to miałem wrażenie, że w tym ogromnym hotelu jestem jedynym gościem. Niedaleko Grand Hotelu mieszkało małżeństwo moich przyjaciół – państwa Piepków. Pisarz Jan Piepka i jego żona Teresa. Oboje byli Kaszubami. Po zainstalowaniu się w hotelu pobiegłem natychmiast do nich i otrzymałem bardzo wyczerpującą relację o tym, co się działo w grudniu. Wspominając dzisiaj to spotkanie, pamiętam nie tylko ich łzy, gniew, gorycz, gdy opowiadali o tragedii Trójmiasta, ale mam również w pamięci coś, co wydaje mi się niestychane: rozmawiali ze mną WOLNI ludzie. W Warszawie, dzieląc się informacjami zasłyszczanymi z Wolnej Europy, baliśmy się. A u nich w mieszkaniu miałem świadomość, że opowiadają mi to ludzie, którzy w każdych okolicznościach, w każdym miejscu mówiliby to samo. Z tym samym gniewem, zacięciem. W rozmowie uczestniczył także ich 18-letni syn Mirosław Piepka. 17 grudnia zwolniono młodzież ze szkół i on wybrał się do Gdyni. Widział na własne oczy, co się tam działo. Po blisko 40 latach, w lipcu 2009, zadzwonił do mnie, proponując współpracę przy tym filmie.

Jak Pan zareagował?

Ani przez moment się nie wahałem. Po prostu wiedziałem, że muszę to zrobić, bo jest to rodzaj wypełnienia pewnego zobowiązania wobec tych, którzy zginęli i tych, którzy żyją do dziś z ogromną traumą. Jednym z bohaterów naszego filmu jest Wiesław Kasprzycki. W grudniu 1970 roku miał lat 17. Został schwytany na ulicy, zaciągnięty do prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gdyni i strasznie skatowany. Z rąk znęcającego się nad nim ZOMO został wyrwany właściwie już umierający. Gdy po tygodniach leczenia stanął przed komisją lekarską, stwierdzono u niego utratę 85% zdrowia. Przed rozpoczęciem zdjęć, jesienią 2009 roku, próbowałem namówić go na relację przed kamerą, nie był w stanie rozmawiać. Dostał załamania nerwowego. To jest tak żywe dla tych ludzi.

Dodatkowo to wszystko jest jeszcze bardziej tragiczne przez to, że o ile w Gdańsku przez dwa dni toczyły się walki na ulicach, były dwie strony konfliktu, to w Gdyni poza podjęciem strajku, który został zalegalizowany, nic się nie wydarzyło. Nie było żadnych zamieszek.

A jednak robotników wezwanych przez wice-premiera Kociołka do podjęcia pracy potraktowano kulami. Do dziś nie wyjaśniono dlaczego tak się stało.

Jak Pan myśli, czy jest szansa, że winni Grudnia '70 zostaną osądzeni?

Chyba raczej nie. Jak się coś toczy 15 lat, to jest to już rodzaj teatru politycznego. Ci, którzy sprawują nad tym procesem polityczny parasol ochronny, dbają, by nie zapadł żaden wyrok. A przecież ludzie, którzy dążyli do tego procesu, dzięki którym powstał akt oskarżenia, zawsze podkreślali, że nie chodzi o wyroki więzienia, lecz o to, by ktoś wreszcie został uznany winnym. Konkluzja jest jedna: ten film musiał powstać. Liczę, że dotrze on do ludzi, z których wielu w ogóle nie ma pojęcia o tych wydarzeniach.

GRUDZIEŃ '70 – GENEZA PROTESTÓW I KALENDARIUM WYDARZEŃ

Bezpośrednią przyczyną strajków i demonstracji była wprowadzona 12 grudnia podwyżka cen detalicznych mięsa, przetworów mięsnych oraz innych artykułów spożywczych. Od 8 grudnia w Ministerstwie Obrony Narodowej i Ministerstwie Spraw Wewnętrznych rozpoczęto przygotowania w ramach „ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego”, a 11 grudnia jednostki MSW zostały postawione w stan pełnej gotowości. Również 11 grudnia w piątek na posiedzeniu Biura Politycznego KC PZPR zapadła ostateczna decyzja o wprowadzeniu podwyżek. Ceny mięsa i przetworów mięsnych wzrosły średnio o 17,6%, tłuszcze zwierzęce o 11-33,4%, ceny mąki o 16,6%, przetworów mlecznych o 3,8%, ryb i przetworów rybnych

średnio o 11,7%, dżemu, marmolady i powideł o 36%. 13 grudnia komunikaty o podwyżkach cen podała prasa.

14 grudnia

W poniedziałek robotnicy ze Stoczni Gdańskiej im. Lenina odmówili podjęcia pracy i wielotysięczny tłum przed południem udał się pod siedzibę KW PZPR. Zażądali spotkania z pierwszym sekretarzem Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Gdańsku, a od dyrektora stoczni Stanisława Zaczka podjęcia negocjacji w sprawie cofnięcia podwyżek, ich postulaty nie zostały jednak spełnione. Tego dnia doszło też do pierwszych starć ulicznych.

15 grudnia

W Stoczni Gdańskiej ogłoszono strajk powszechny; przyłączyły się do niego inne gdańskie przedsiębiorstwa, robotnicy ze Stoczni im. Komuny Paryskiej w Gdyni oraz pracownicy elbląskiego Zamechu.

Wśród postulatów robotniczych znalazły się: dostosowanie płac robotników do ostatniej podwyżki cen, podwyższenie minimalnego wynagrodzenia (w szczególności najmniej zarabiających kobiet), zredukowanie rozpiętości zarobków robotników z zarobkami pracowników umysłowych, ustalenie wysokości zasiłku chorobowego w pełni odpowiadającego utraceniemu w czasie choroby zarobkowi.

Pod budynkiem KW PZPR w Gdańsku doszło do starć z oddziałami Wojska Polskiego oraz Milicji Obywatelskiej i jeszcze przed południem do podpalenia budynku. W stoczni ogłoszono strajk okupacyjny. Wojsko i milicja zablokowały porty i stocznie. Nocą aresztowano członków komitetu strajkowego w Gdyni. W całym Trójmieście wprowadzono godzinę milicyjną obowiązującą od 6 po południu do 5 rano.

16 grudnia

Strajk rozszerzył się na kolejne zakłady na Wybrzeżu. Stocznia Gdańska została otoczona

przez wojsko. Wieczorem w radiowym i telewizyjnym apelu wicepremier Stanisław Kociołek wezwał obywateli Trójmiasta do powrotu do pracy.

17 grudnia

W czwartkowy poranek wojsko otworzyło ogień do udających się do pracy robotników gdyńskiej stoczni. Po porannej masakrze na przystanku Gdynia-Stocznia w centrum Gdyni uformowano pochód z okrwawionymi biało-czerwonymi flagami, który ruszył ulicami, niosąc na drzwiach ciało zabitego młodego mężczyzny (Zbyszka Godlewskiego). Pochód ten doszedł do urzędu miejskiego przy ul. Świętojańskiej, gdzie ponownie został ostrzelany. Tego dnia do protestujących na Wybrzeżu dołączyli pracownicy Stoczni Szczecińskiej.

18 grudnia

Podobnie jak wcześniej Stocznia Gdańska, została także otoczona przez wojsko Stoczni im. Adolfa Warskiego w Szczecinie. W Elblągu zdecydowano się na użycie siły, co zaowocowało starciami z demonstrantami. Do miast północnej Polski przyłączyły się Białystok, Kraków, Nysa, Oświęcim, Wałbrzych, Warszawa i Wrocław, gdzie zorganizowano nowe strajki. Miały one mniejszą skalę i były krótkotrwałe w przeciwieństwie do tych na Wybrzeżu.

19 grudnia

W sobotę na Wybrzeżu trwał już tylko strajk w Szczecinie, który dobiegł końca 22 grudnia

Bilans wystąpień

W wyniku robotniczego buntu na Wybrzeżu zginęło 45 osób, w tym 18 w Gdyni. Ranne zostały 1 164 osoby. Zatrzymano przeszło 3 tysiące osób. W wyniku starć oraz wypadków zginęło też kilku funkcjonariuszy MO oraz żołnierzy LWP, a kilkudziesięciu zostało rannych. Zniszczeniu uległo kilkanaście pojazdów wojskowych, w tym transportery BTR i czołgi. Podpalono 19 gmachów (w tym budynki Komitetów Wojewódzkich PZPR w Gdańsku i Szczecinie),

zdemolowano 220 sklepów, podpalono kilkadziesiąt samochodów. 20 grudnia na stanowisku pierwszego sekretarza KC PZPR Władysława Gomułkę zastąpił Edward Gierek. Z Biura Politycznego KC poza Gomułką usunięto m.in. Zenona Kliszkę i Mariana Spychalskiego. 23 grudnia na posiedzeniu Sejmu Spychalski przestał być przewodniczącym Rady Państwa. Zastąpił go Józef Cyrankiewicz, który złożył tę funkcję premiera. Premierem został Piotr Jaroszewicz, który pełnił tę funkcję do roku 1980.

LISTA ZABITYCH W GDYNI 17 GRUDNIA 1970

W rejonie przystanku kolejki elektrycznej Gdynia Stocznia

- Brunon Drywa, lat 34
- Zbigniew Godlewski, lat 18
- Jan Kałużny, lat 21
- Jerzy Kuchcik, lat 20
- Stanisław Lewandowski, lat 26
- Zbigniew Nastaly, lat 17
- Józef Pawłowski, lat 24
- Ludwik Piernicki, lat 20
- Jan Polechoński, lat 20
- Zygmunt Polito, lat 24
- Stanisław Sieradzan, lat 18
- Zygmunt Gliniecki, lat 15
- Marian Wójcik, lat 33

W rejonie budynku Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gdyni

- Apolinary Formela, lat 20
- Jerzy Skonieczka, lat 15
- Zbigniew Wycichowski, lat 20
- Waldemar Zajczonko, lat 20
- Janusz Żebrowski, lat 17

O PROCESIE W SPRAWIE GRUDNIA '70

W 1995 roku ówczesna Prokuratura Wojewódzka w Gdańsku wniosła do Sądu Wojewódzkiego akt oskarżenia przeciwko Jaruzelskiemu, Kociołkowi, Tuczapskiemu, Świtale oraz dowódcom jednostek wojska i milicji odpowiedzialnych za masakrę. W akcie oskarżenia podkreślono, że rozkaz użycia broni był sprzeczny z Konstytucją. Żaden z oskarżonych nie przyznał się do winy. Pierwsze zebranie sądu odbyło się w marcu 1996 roku. 3 lata później proces przeniesiono do Warszawy, gdzie w 2001 roku z powodów proceduralnych zaczął się on do nowa. W kolejnych latach z powodów zdrowotnych z udziału w nim wyłączano kolejnych oskarżonych. Wyrok w sprawie wydarzeń grudniowych nie zapadł do dziś.

- podpułkownik Bolesław Fałdasz – zastępca Władysława Łomota ds. politycznych
- pułkownik MO Karol Kubalica – komendant Szkoły Podoficerskiej MO w Słupsku.

OSKARŻENI W PROCESIE GRUDNIA '70

- generał armii Wojciech Jaruzelski – szef MON
- Kazimierz Światała – szef MSW
- Stanisław Kociołek – wicepremier rządu PRL
- generał broni Tadeusz Tuczapski – wiceszef MON
- generał broni Józef Kamiński – dowódca Pomorskiego Okręgu Wojskowego
- generał brygady Stanisław Kruczek – dowódca 8. Dywizji Zmechanizowanej
- generał brygady Edward Łańcucki – dowódca 16. Dywizji Pancerniej
- podpułkownik Mirosław Wiekierka – dowódca 3. Batalionu 55. Pułku Zmechanizowanego
- major Wiesław Gop – dowódca plutonu 10. Pułku Wojsk Obrony Terytorialnej
- pułkownik Władysław Łomot – dowódca 32. Pułku Zmechanizowanego

AKTORZY:

Marta Honzatko

Obdarzona niezwykłym temperamentem absolwentka Wydziału Aktorskiego krakowskiej PWST. Pochodzi z Zielonej Góry. Zaczynała od Teatru Zależnego przy Politechnice Krakowskiej. Wystąpiła w kilku spektaklach, m.in. w „Ferdydurke”. Przez cztery lata występowała w Piwnicy pod Baranami. Jej miłością jest śpiewanie. Najczęściej można ją oglądać w Kabarecie Loch Camelot w Krakowie.

Filmografia:

2010 - CZARNY CZWARTEK
2008 - serial TRZECI OFICER
2007 - serial NIANIA
2006 - serial NA DOBRE I NA ZŁE
2004 - KATATONIA

Marta Kalmus-Jankowska

W 1992 roku ukończyła studia w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej w Krakowie. Od roku 1996 jest cenioną aktorką Teatru Wybrzeże w Gdańsku. Jest inicjatorką i gospodarzem Krakowskiego Salonu Poezji w Gdańsku. Gra także w telewizyjnym serialu obyczajowym „Na Wspólnej”, nadawanym przez telewizję TVN.

Wybrana filmografia:

2010 - CZARNY CZWARTEK
2006 - STRAJK
2006 - serial NA DOBRE I NA ZŁE
2003-2010 - serial NA WSPÓLNEJ
1996 - GDZIE JESTEŚ ŚWIĘTY MIKOŁAJU?
1995 - LA SETTIMA STANZA
1991 - NAD RZEKĄ KTÓREJ NIE MA

Michał Kowalski

Absolwent Akademii Teatralnej w Warszawie. W latach 1994-95 był związany z Teatrem im. Stefana Jaracza w Olsztynie. Od 2000 jest aktorem Teatru Wybrzeże w Gdańsku. W 2006 roku na 31. Opolskich Konfrontacjach Teatralnych „Klasyka Polska” otrzymał wyróżnienie za rolę Czepca w przedstawieniu „Wesele” Stanisława Wyspiańskiego w wykonaniu Teatru Wybrzeże.

Wybrana filmografia:

2010 - CZARNY CZWARTEK
2010 - MILION DOLARÓW
2009 - U PANA BOGA ZA MIEDZĄ
2009 - MNIEJSZE ZŁO
2009 - MIASTO Z MORZA
2008 - serial TRZECI OFICER
2008 - PORA MROKU
2006-2007 - serial KRYMINALNI
2005 - SOLIDARNOŚĆ, SOLIDARNOŚĆ...
2002 - SEGMENT '76
2000 - NOC ŚWIĘTEGO MIKOŁAJA w ŚWIĘTA POLSKIE

Cezary Rybiński

Absolwent krakowskiej Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej. W latach 1989-2001 występował w Teatrze im. Stefana Jaracza w Łodzi. Od roku 2001 związany z Teatrem Wybrzeże w Gdańsku.

Filmografia:

2010 - KAFFE I GDANSK
2010 - CZARNY CZWARTEK
2009 - POPIEŁUSZKO. WOLNOŚĆ JEST W NAS
2008 - serial NA DOBRE I NA ZŁE
2005 - PEŁNĄ PARĄ
2002-2005 - serial LOKATORZY
2000 - serial ŚWIAT WEDŁUG KIEPSKICH
1987 - ŚMIERĆ JOHNA L.

Piotr Fronczewski

Jeden z najpopularniejszych polskich aktorów. Wielokrotny laureat Wiktora dla osobowości telewizyjnej. Absolwent warszawskiej PWST. W filmie debiutował jako dziecko w obrazie „Wolne miasto” Stanisława Różewicza. Od lat związany zarówno z filmem, jak i teatrem.

Filmografia:

2010 - CZARNY CZWARTEK
2009 - OSTATNIA AKCJA
2008 - NIEZAWODNY SYSTEM
2002 - SUPERPRODUKCJA
2002 - CHOPIN. PRAGNIENIE MIŁOŚCI
2000 - WEISER
1998 - BILLBOARD
1995 - AWANTURA O BASIĘ
1989 - KONSUL
1988 - PAN KLEKS W KOSMOSIE
1985 - PODRÓŻE PANA KLEKSA
1984 - SZALEŃSTWA PANNY EWY
1983 - AKADEMIA PANA KLEKSA
1981 - ZNACHOR
1978 - HALLO SZPICBRÓDKA CZYLI OSTATNI WYSTĘP KRÓLA KASJARZY

Wojciech Pszoniak

Wybitna osobowość polskiego kina i teatru. Pochodzi z Lwowa, w 1968 roku ukończył PWST w Krakowie i debiutował w tamtejszym Starym Teatrze.

Międzynarodowy rozgłos przyniosły mu role w filmach Andrzeja Wajdy („Piłat i inni”, „Wesele”, „Ziemia obiecana”, „Danton”). Na początku lat 80. wyjechał do Francji, gdzie z powodzeniem kontynuował aktorską karierę zarówno w teatrze, jak i filmie współpracując m.in. z Rolandem Toporem i Karem Reiszem. Kreacja w „Notturmo” Fritza Lehnera (1986) zaowocowała nominacją do europejskiej nagrody filmowej – Felixa. W 1990 roku za rolę w kolejnym filmie Wajdy – „Korczak” – otrzymał nagrodę aktorską na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni.

W 2008 roku został uhonorowany Orderem Zasługi Republiki Francuskiej za wkład w rozwój stosunków polsko-francuskich w dziedzinie kultury.

Filmografia:

2011 - BITWA WARSZAWSKA 1920
2010 - MISTYFIKACJA
2010 - MAŁA MATURA 1947
2010 - CZARNY CZWARTEK
2006 - NADZIEJA
1995 - WIELKI TYDZIEŃ
1990 - KORCZAK
1988 - ZABIĆ KSIĘDZA
1982 - DANTON
1982 - AUSTERIA
1979 - ARIA DLA ATLETY
1978 - SZPITAL PRZEMIENIENIA
1974 - ZIEMIA OBIECANA
1972 - WESELE

Witold Dębicki

Absolwent PWST w Warszawie przez wiele lat występował na scenach stołecznych teatrów: Rozmaitości, Komedii i Powszechnego. Od ponad 20 lat jednak związany jest z Teatrem Nowym w Poznaniu, gdzie odniósł największe sukcesy zawodowe. W produkcjach filmowych od kilkadziesiąt lat etatowy aktor drugiego planu. Telewizyjni widzowie znają go doskonale z seriali „Ekstradycja”, „Pierwsza miłość” i „Plebania”.

Filmografia:

2010 - CZARNY CZWARTEK
2008 - LEJDIS
2008 - BOISKO BEZDOMNYCH
2005 - DOM NIESPOKOJNEJ STAROŚCI
1999 - OSTATNIA MISJA
1992 - WIELKA WSYPA
1986 - OSTATNI DZWONEK
1984 - SIEDEM ŻYCZEŃ

EKIPA:

Antoni Krauze (reżyser)

Twórca wielu polskich filmów krótkometrażowych i fabularnych. Studiował w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych współpracując także ze Studenckim Teatrem Satyryków. W 1966 roku ukończył studia na Wydziale Reżyserii Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej i Filmowej w Łodzi. Od maja 1968 r. związany ze Studium Filmowym „TOR”. Asystent Krzysztofa Zanussiego przy filmie „Struktura kryształu”. Od 1969 roku pracuje samodzielnie. Zaprzyjaźniony z Piwnicą pod Baranami, brał udział w wielu jej przedsięwzięciach. Wyróżniony nagrodą im. Andrzeja Munka za najlepszy debiut w 1973 r. i nagrodami na festiwalach krajowych i zagranicznych. W 1988 r. otrzymał nagrodę specjalną jury za całokształt twórczości na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Autorskich w San Remo. Jest bratem reżysera i grafika Andrzeja Krauze.

Filmografia:

2010 - CZARNY CZWARTEK Reżyseria
1995 - AKWARIUM Reżyseria, Scenariusz
1988 - DZIEWCZYŃKA Z HOTELU EXCELSIOR Reżyseria
1982 - PROGNOZA POGODY Reżyseria, Scenariusz
1981 - STACJA Reżyseria
1980 - PARTY PRZY ŚWIECACH Reżyseria
1979 - PODRÓŻ DO ARABII Reżyseria, Scenariusz
1976 - ZAKŁĘTY DWÓR Reżyseria
1975 - STRACH Reżyseria
1972 - PALEC BOŻY Reżyseria, Scenariusz
1971 - PIŻAMA Reżyseria, Scenariusz
1971 - META Reżyseria
1969 - MONIDŁO Reżyseria, Scenariusz

Michał S. Pruski (scenariusz)

Uczestnik wydarzeń Grudnia 1970 roku w Gdyni, dziennikarz z 25-letnim stażem pracy w prasie codziennej i tygodnikach ogólnopol-

skich. Autor książek z dziedziny literatury faktu („Czas Skorpiona”, „Randka z mordercą”), książek dla dzieci („Przygody Króla Jemioła”, „Alfabet dla najmłodszych”), scenariuszy filmowych („Odcienie bursztynu” – serial telewizyjny w przygotowaniu, „Kamerdyner” – film fabularny w przygotowaniu).

Mirosław Piepka (scenariusz)

Związany z Trójmiastem dziennikarz, scenarzysta, autor filmów dokumentalnych, producent filmowy. Nagradzany wielokrotnie za twórczość dziennikarską i literacką.

Jacek Petrycki (zdjęcia)

Jeden z najwybitniejszych polskich operatorów. Autor zdjęć do wielu filmów dokumentalnych, fabularnych i spektakli telewizyjnych. Urodził się w Poznaniu w 1948 roku. W 1970 roku ukończył wydział operatorski łódzkiej szkoły filmowej. Film dyplomowy zrealizował w 1976 roku. Jednak jako operator, a wcześniej asystent operatora w warszawskiej Wytwórni Filmów Dokumentalnych pracował już wcześniej – debiutując w 1971 jako operator filmów dokumentalnych. Od 1976 także operator filmów fabularnych. Jest autorem zdjęć wielu głośnych filmów, głównie takich reżyserów jak Krzysztof Kieślowski i Marcel Łoziński w filmie dokumentalnym, a także fabularnym – Krzysztof Kieślowski („Amator”, „Bez końca”), Ryszard Bugajski („Przesłuchanie”) oraz Agnieszka Holland („Gorączka”, „Kobieta Samotna”, „Europa Europa”). Od 1987 roku współpracuje z brytyjskimi stacjami Channel 4 oraz BBC.

Wybrana filmografia:

2010 - CZARNY CZWARTEK
2009 - OPERACJA DUNAJ
2008 - BOISKO BEZDOMNYCH
2006 - SUMMER LOVE
2003 - SHOOTERS
2002 - JULIA WRACA DO DOMU
2001 - LIST
2000 - ENDURO BOJZ

2000 - CZŁOWIEK WÓZKÓW
1999 - PODRÓŻ DO SŁOŃCA
1998 - BYLE ZAPOMIEĆ
1997 - KROK
1990 - EUROPA EUROPA
1984 - BEZ KOŃCA
1982 - PRZESŁUCHANIE
1981 - KOBIETA SAMOTNA
1980 - GORĄCZKA
1979 - AMATOR Zdjęcia
1978 - AKTORZY PROWINCJONALNI
1977 - COŚ ZA COŚ
1976 - SPOKÓJ

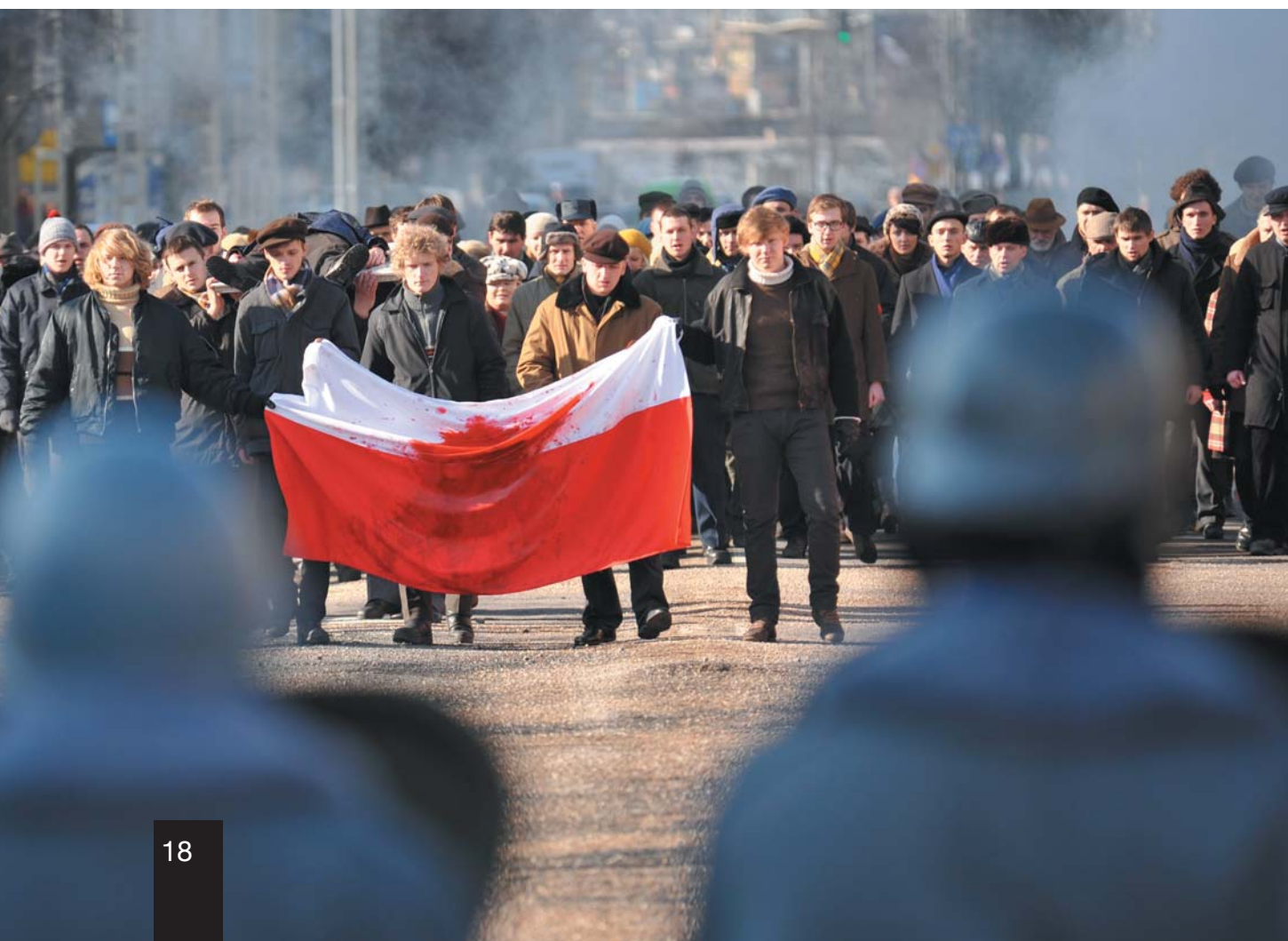
Michał Lorenc (muzyka)

Kompozytor muzyki filmowej. W 1973 roku w wieku osiemnastu lat przyłączył się do Wolnej Grupy Bukowina. W filmie zadebiutował pisząc w 1982 roku muzykę do „Przyjaciół” Andrzeja Kostenki. Regularną współpracę z filmem rozpoczął z Maciejem Dejczere, który powierzył mu w 1989 roku zadanie napisania muzyki do filmu „300 mil do nieba”. Za tę ścieżkę dźwiękową otrzymał nominację do nagrody dla Europejskiego Kompozytora Roku. Jest też trzykrotnym laureatem nagrody Złotych Lwów

gdyńskiego festiwalu. W 1992 roku na XVII Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych zdobył nagrodę za muzykę do filmu Władysława Pasikowskiego „Psy”. W trzy lata później, w roku 1995 na XX FPFF – za muzykę do „Prowokatora” Krzysztofa Langa, zaś w 1997 na XXII FPFF – za muzykę do „Bandyty” Macieja Dejczera. Jeden z jego utworów, „Taniec Eleny” (ścieżka filmowa z „Bandyty”) został wykorzystany przez rumuńską gimnastyczkę Sandrę Izbasę jako podkład w ćwiczeniach wolnych podczas Igrzysk Olimpijskich w Pekinie. Izbasa zdobyła złoty medal. Ma na swoim koncie udany epizod kompozytorski w Hollywood – napisał muzykę do thrillera „Krew i wino” Bruce’a Beresforda.

Wybrana filmografia:

2010 - ŚLUBY PANIEŃSKIE
2010 - RÓŻYCZKA
2010 - KOŁYSANKA
2010 - CZARNY CZWARTEK
2009 - MNIEJSZE ZŁO
2008-2010 - serial OJCIEC MATEUSZ
2008 - CZTERY NOCE Z ANNA
2007 - WINO TRUSKAWKOWE

2006 - STATYŚCI
2006 - FUNDACJA
2004-2005 - serial OFICER
2003 - SYMETRIA
2003-2008 - serial GLINA
2001 - PRZEDWIOŚNIE
2000 - ZAKOCHANI
2000 - DALEKO OD OKNA
1998 - ZŁOTO DEZERTERÓW
1998 - ZABIĆ SEKALA
1998 - NIC
1998 - AMOK
1997 - BANDYTA
1996 - POZNAŃ 56
1995 - PROWOKATOR
1995 - KREW I WINO
1994 - PSY 2. OSTATNIA KREW
1993 - LAZARUS
1992 - PSY
1991 - KROLL
1989 - 300 MIL DO NIEBA
1987 - ŁUK EROSA

Zbigniew Dalecki (scenografia)

Ur. w 1956 roku w Bydgoszczy, absolwent Wydziału Projektowania Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Gdańsku. Scenograf. Autor projektów telewizyjnych, teatralnych i filmowych.

Anna Grabowska (kostiumy)

ur. w 1957 roku w Gdyni, absolwentka Wydziału Rzeźby Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Gdańsku. Projektuje scenografię filmową i telewizyjną oraz kostiumy.

CZARNY CZWARTEK

Janek Wiśniewski padł

Dystrybucja w Polsce: Kino Świat Sp. z o.o.
ul. Belwederska 20/22, 00-762 Warszawa, tel. (22) 840-68-01
PR: Paulina Waranka: paulina@kinoswiat.pl,
Tomasz Jawor: tomasz.jawor@kinoswiat.pl

Specjalista do spraw edukacji filmowej: Irena Kruglicz-Kamińska: irena@kinoswiat.pl
ftp.kinoswiat.pl; użytkownik: kino; hasło: kino

www.janekwisniewskipadl.pl
www.facebook.com/janekwisniewskipadl